

References

- 1. Zakon Ukrainy «Pro osvitu»** [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19?find=1&text>. **2. Lebedinskij V. V.** Narusheniya psicheskogo razvitiya v detskom vozraste / V. V. Lebedinskij. – M. : Izdatel'skij centr «Akademija», 2003. – 144 s. **3. Merlin V. S.** Ocherk individual'nogo issledovaniya integral'nosti. – M. : Pedagogika, 1986. – 256 s. **4. Nechyporenko V. V.** Systemnyi rozvytok navchalno-reabilitatsiinoho tsentru yak vidkrytoi innovatsiinoi sotsialno-osvitnoi instytuttsii : monohrafiia / V. V. Nechyporenko. – Zaporizhzhia : Vydavnytstvo Khortytskoho natsionalnogo navchalno-reabilitatsiinoho bahatoprofilnogo tsentru, 2013. – 512 s. **5. Nikol'skaja O. S.** Affektivnaja sfera cheloveka: vzgljad skvoz' prizmu detskogo autizma / O. S. Nikol'skaja. – M. : Centr lechebnoj pedagogiki, 2000. – 509 s. **6. Osvita osib z invalidnistiu v Ukraini** (tematychna natsionalna dopovid). – K., 2010. – 417 s. **7. Shevtsov A. H.** Osvitni osnovy reabilitolohii : monohrafiia / A. H. Shevtsov. – K. : «MP Lesia», 2009. – 484 s. **8. Shulzhenko D. I.** Psykholohichni osnovy korektsiinoho vykhovannia ditei z autystychnymy porushenniamy : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia doktora psykhol. nauk : spets. 19.00.08 «Spetsialna psykholohiia» / D. I. Shulzhenko. – Kyiv, 2010. – 46 s. **9. Kanner L.** Autistic disturbances of affective contact / L. Kanner // *Nervous Child*. – 1943. – № 2. – P. 217–250. **10. Wing L.** Symbolic play in severely mentally retarded and in autistic children / L. Wing, J. Gould, S. Yeates, L. Brierly // *Journal of child psychology and psychiatry*, 1977. – Vol. 18. – P. 167–178.

Авторський внесок: Позднякова О. Л. – 100%.

Дата відправлення статті 12.04.2018 р.

УДК 376.1:373:371.311.1

Л.О. Прядко
Lubovpryadko77@ukr.net

ПРОБЛЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ УРОКУ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Відомості про автора: Прядко Л., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та менеджменту Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, м. Суми, Україна. У колі наукових інтересів: реалізація інклюзивної освіти в Україні, диференційований підхід, шляхи реалізації індивідуалізації навчання дітей з особливими освітніми потребами, створення дидактичного середовища в інклюзивному навчальному закладі. Email:Lubovpryadko77@ukr.net

Contact: professor L. Pryadko, Ph.D., assistant professor of Department of Vocational Education and Management of Sumy Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education, Sumy, Ukraine. In terms of research: an implementation of inclusive education in Ukraine, a differentiated approach, the ways of implementing an individual training of children with the special educational needs, the creation of didactic environment in an inclusive school. Email: Lubovpryadko77@ukr.net.

Прядко Л.О. Актуальні проблеми диференційованого викладання в інклюзивному навчальному закладі / Л.О. Прядко // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 7, у 2 т. / за ред. В.М.Синьова, О.В. Гаврилова. – Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2015. –Т.1. – 452с. – С.340-348. **Прядко Л.О.** Шляхи забезпечення індивідуалізації навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчального закладу / Л.О. Прядко / Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук.журнал / голов. ред. А.А. Сбруєва. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. – С.246-274. **Прядко Л.О.** Особливості індивідуалізації навчання в інклюзивному навчальному закладі/ Л.О. Прядко /Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 7, у 2 т. / за ред. В.М.Синьова, О.В. Гаврилова. – Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2016. –Т.2. – 310с. – С.144-152

Стаття присвячена розгляду проблеми організації підготовки та проведення в інклюзивному закладі освіти. У статті представлено та обґрунтовано особливості організації уроку в інклюзивному освітньому закладі, зокрема звернено увагу на основні аспекти, фактори та вимоги, які ставляться до сучасного уроку у світлі реалізації інклюзивної освіти. Зазначено, що організація та проведення уроку в інклюзивному класі вимагає більше фізичних зусиль та розумового напруження, а також спонукає вчителя швидше орієнтуватись у різних потенційних можливостях усіх учнів на уроці і працювати з класом у різному темпі, бачити різницю у засвоєнні навчального матеріалу і вчасно орієнтуватись у змінах визначено, що особливістю роботи вчителя інклюзивного класу є наявність дітей з різними стартовими та потенційними можливостями. Щоб зробити урок ефективним сучасному вчителю потрібні знання методики викладання предмету, загальної дидактики, спеціальної дидактики, знання інноваційних педагогічних технологій, вікової та спеціальної психології. Специфіка організації уроку починає проявлятися ще завчасно до його організації та проведення. Автор розглядає урок в інклюзивному закладі освіти як пристосування навчального середовища до особливостей учнів з особливими освітніми потребами, створення сприятливих умов для розвитку здібностей і можливостей учнів. Значну відмінність мають

уроки, у якому навчаються діти з порушеннями інтелектуального розвитку. У цьому випадку вчителю треба не лише добирати індивідуальні завдання відповідно до програми, але ще й ретельно продумувати види роботи на уроці, чергування фронтальної та індивідуальної роботи.

Ключові слова: інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами, інклюзивний заклад освіти, урок, вимоги до уроку.

Прядко Л.А. Проблема организации урока в инклюзивном учебном заведении. Статья посвящена рассмотрению проблемы организации, подготовки и проведения урока в инклюзивном образовательном учреждении. В статье представлены и описаны особенности организации урока в инклюзивном образовательном учреждении, в том числе обращено внимание на основные аспекты, факторы и требования, предъявляемые к современному уроку в свете реализации инклюзивного образования. Отмечено, что организация и проведение урока в инклюзивном классе требует больше физических усилий и умственного напряжения от учителя, а также побуждает его быстрее ориентироваться в различных потенциальных возможностях всех учащихся на уроке, работать с классом в разном темпе, видеть разницу в усвоении учебного материала и своевременно ориентироваться в изменениях. Автор рассматривает урок в инклюзивном образовательном учреждении как приспособление учебной среды к особенностям учащихся с особыми образовательными потребностями, создание благоприятных условий для развития способностей и возможностей учеников. Особенное отличие имеют уроки, в тех классах, где учатся дети с нарушениями интеллектуального развития.

Ключевые слова: инклюзивное образование, дети с особыми образовательными потребностями, инклюзивный учебное заведение, урок, требования к уроку.

Pryadko L.O. The problem of organization of a lesson in an inclusive institution of education. The article is devoted to consideration of the problem of organizing of training and conducting in an inclusive institution of education. The article presents and substantiates the peculiarities of the lesson organization in an inclusive educational institution, in particular attention was paid to the main aspects, factors and requirements that are related to the modern lesson in the light of the implementation of inclusive education. It has been pointed out that organizing and conducting an inclusive classroom requires more physical effort and mental stress, and encourages teachers to focus on the various potentialities of all students in the classroom more quickly and to work with the class at a different pace, to see the difference in the learning material and orientation in the changes in time. It is determined

that the feature of the inclusive class teacher is the presence of children with different starting and potential opportunities. To make a lesson effective for a modern teacher, you need to know the method of teaching the subject, general didactics, special didactics, the knowledge of an innovative pedagogical technologies, age and special psychology. The specifics of the organization of the lesson begin to appear even in advance of its organization and conduct. The author considers a lesson at the inclusive institution of education as adapting the learning environment to the particularities of students with special educational needs, creating favorable conditions for the development of students' abilities and opportunities. The classes that have children with intellectual disabilities are significantly different. In this case, the teacher should not only get the individual tasks in accordance with the program, but also to think carefully about the types of work in the classroom, the alternation of frontal and individual work.

Key words: an inclusive education, children with special educational needs, an inclusive institution of education, a lesson, the requirements for the lesson.

Постановка проблеми. Навчання дітей з особливими освітніми потребами завжди викликало і викликає особливий інтерес до проблеми організації уроку. У світлі інклюзивної освіти навчання у закладі загальної середньої освіти такої дитини розглядається як право її на освіту, а не на опанування ними основними академічними вміннями і навичками у класах з меншою наповнюваністю. Працювати звичайному вчителю в інклюзивному класі дуже важко.

Як свідчить практика та наші дослідження, що основною проблемою, з якою зустрічається вчитель інклюзивного класу є те, що педагог має одночасно бачити усіх дітей і водночас тримати у колі зору дітей з особливими освітніми потребами. Така ситуація вимагає більше зусиль та розумового напруження, а також спонукає вчителя швидше орієнтуватись у різних потенційних можливостях усіх учнів на уроці і працювати з класом у різному темпі, бачити різницю у засвоєнні навчального матеріалу і вчасно орієнтуватись у змінах.

Готуючись до уроку та організовуючи урок, у першу чергу, вчитель інклюзивного класу добирає відповідні методи і прийоми роботи на уроці з усіма учнями. Тут дуже доречно звернутись до наукової спадщини Лева Виготського, стосовно навчання і виховання дітей з розумовою відсталістю, який зазначав: «Методи навчання таких дітей у загальному співпадають з нормальними, але темп навчання дещо ослаблений і сповільнений. Надзвичайно важливо не замикати таких дітей в особливі групи, але можливо ширше практикувати їх спілкування з іншими дітьми» [1, с.465]. Таку думку геніального ученого ми зустрічаємо у його праці «Розумові дефекти і психопатії», розміщені у педагогічній психології. Далі учений висловлює думку

стосовно виховання дітей з глибоким ступенем розумової відсталості: «Ми змушені покласти виховання таких дітей на спеціально пристосовані для цього школи. Всі педагогічні особливості такої школи можуть бути охоплені одним загальним педагогічним правилом. Це повинна бути школа полегшеного соціального середовища, тобто такого, яке б не подавляло слабкий розум дитини кількістю і складністю відносин, але давало б можливість повільно і спокійно замикати потрібні умовні зв'язки» [1, с.466]. Саме за умов створення такого полегшеного середовища можливе навчання дітей з глибоким порушенням інтелекту. У зв'язку з тим, що інклюзивному навчанню зараз підлягають діти з різним ступенем інтелектуальним порушень, виникає гостра потреба розробити, описати механізми організації уроку для такої категорії дітей з особливими освітніми потребами.

Втілення у життя ідей інклюзії є складним завданням для усіх, хто до неї залучений. Коли мова йде про інклюзивну освіту, то у першу чергу маємо на увазі створення такого інклюзивного простору, який й би сприяв формування умінь та навичок життєвої компетентності. Провідне місце у цьому середовищі займає організація уроку. Педагоги та асистенти педагогів без винятку, мають багато невирішених питань у цій проблемі.

Найбільше це виявляється у наявності гострих суперечностей між програмовими вимогами уроку до дітей з типовим розвитком та програмовими вимогами до уроку для учнів з особливими освітніми потребами; між темпом засвоєння навчального матеріалу дітей типовим розвитком та програмовими вимогами до уроку для учнів з особливими освітніми потребами; між специфікою освітніх потреб учнів і формами їх задоволення; між дидактичним насиченням уроку для дітей з типовим розвитком та реалізацією корекційної спрямованості дітей з особливими освітніми потребами. Особливою специфічною рисою є наявність асистента вчителя на уроці, а це вказує на те, що кожен урок вчителя такого класу є відкритим, а отже і вимагає ґрунтовної підготовки.

Глибоке занурення у проблему організації уроку в інклюзивному класі викликає дуже багато питань:

1. Як поєднати на уроці дві і більше навчальні програми для дітей різних нозологій?

2. Як забезпечити якісне проведення уроку?

3. Які вимоги ставляться до уроку в інклюзивному класі?

Усі зазначені питання потребують негайного вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема реалізації інклюзивної освіти наразі посідає значне місце у педагогічній науці та практиці. Питаннями організації інклюзивного навчання присвячені наукові праці О. Агафонової, О. Гаяш, Л. Каїрової, А. Колупасової, В.Бондаря, І. Луценко, С. Миронової, Л. Прядко, Л. Савчук, Т. Сак, В. Синьова, Т. Скрипник, Н. Софій, та ін. Однак, не дивлячись на таку

увагу сучасних дослідників проблема організації уроку залишається не до кінця вивченою. Найбільші суперечності дана проблем викликає стосовно організації уроку для дітей з порушенням інтелекту на відміну від дітей з сенсорними порушеннями, порушеннями опорно-рухового апарату, затримкою психічного розвитку, коли інтелект є збереженим.

Учена Н.Софій наводить закордонний приклад практики спільного викладання, що передбачає є наявність двох або більше фахівців – педагогів, які мають однакову педагогічну підготовку і є рівноправними партнерами у класі. Основою викладання є загальноосвітня навчальна програма, яка може бути змінена відповідно до особливостей розвитку окремих дітей. Виділяють чотири основні форми спільного викладання – підтримуюче викладання, паралельне викладання, викладання на навчальних місцях та викладання в команді. Така практика є дійсно важливою і може бути корисною, але зазначена інновація не знайшла відображення у сучасній вітчизняній педагогічній практиці.

Мета статті – представити та обґрунтувати особливості організації уроку в інклюзивному навчальному закладі, зокрема звернути увагу на основні аспекти, фактори та вимоги, які ставляться до сучасного уроку у світлі реалізації інклюзивної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Особливістю роботи вчителя інклюзивного класу є те, що учнів вчитель не обирає собі учнів. Йому доводиться працювати з різними дітьми, які мають різні стартові та потенційні можливості. Щоб зробити урок ефективним сучасному вчителю потрібні знання методики викладання предмету, загальної дидактики, спеціальної дидактики, знання інноваційних педагогічних технологій, вікової та спеціальної психології. Специфіка організації уроку починає проявлятися ще завчасно до його організації та проведення. Окреслимо основні чинники, на які має звертати увагу педагог, готуючись до уроку.

1. Аналізуючи та добираючи початковий матеріал педагог має зупинитись на тих видах діяльності, які б сприяли взаємодії дітей на уроці та забезпечували високий рівень мотивації.

2. Враховуючи особливості неоднорідності і різноманітності складу класу, а також різний навчальний матеріал учитель добирає способи подачі нового матеріалу, набір дидактичного матеріалу, який відповідає особливим освітнім потребам дітей, які навчаються за типовою програмою.

3. Готуючись до уроку вчитель має передбачити можливі зміни ходу уроку, пов'язані з особливостями залучення дітей з особливими освітніми потребами до навчальної діяльності на уроці (продумати різноманітні варіанти використання методів, прийомів і засобів навчання).

У науковій літературі ми знайшли фактори, які сприяють удосконаленню ефективності проведення уроку в інклюзивному класі:

1. Зовнішні мотивуючі підкріплення.
2. Навчальний матеріал подається невеликими порціями, поступово ускладнюючись.
3. Створення ситуації успіху на уроці.
4. Оптимальна зміна завдань (пізнавальних, вербальних, ігрових, практичних).
5. Синхронізація темпу уроку с особливими можливостями учня з особливими освітніми потребами
6. Точність і лаконічність інструкцій щодо виконанню завдання, додаткове пояснення (за потреби).
7. Поетапний звіт про виконання завдання, постійний зв'язок навчального матеріалу з життям, постійна підтримка уваги.
8. Активне використання під час уроку ігрових моментів, доцільної наочності, альтернативних засобів навчання.

Якщо свідчить практика, бесіди з учителями інклюзивних класів, що багато проблем під час уроку вони відчують тоді, коли учень не зможе зорієнтуватись у завданні, спланувати свої дії. У зв'язку з цим, вчителю слід вдаватись до таких прийомів:

1. Неодноразове повторення завдання.
2. Пропонування альтернативного способу виконання завдання.
3. Надання усного зразка чи початку фрази.
4. Демонстрування дій з коментуванням.
5. Добір дії за аналогією.
6. Чергування легких та важких завдань.

У науковій літературі та Internet-ресурсах є схеми аналізу уроку, та навіть самоаналізу в інклюзивному навчальному закладі, але, на, превеликий жаль, відсутні усталені методичні міністерські рекомендації щодо організації, проведення та структури уроку в інклюзивному класі. Тож узагальнюючи літературні джерела, наукові дослідження окреслимо основні вимоги, які пред'являються до сучасного уроку:

1) правильно організований урок в належно обладнаному кабінеті повинен мати чітко організований початок і методично логічне закінчення;

2) вчитель повинен спланувати свою діяльність, діяльність асистента, і діяльність усіх без винятку учнів, правильно сформулювати тему, мету, зокрема корекційну мету уроку, враховуючи корекційну спрямованість навчання та індивідуальну програму розвитку дітей з особливими освітніми потребами;

3) учитель має організувати проблемні і пошукові ситуації, які б сприяли підвищенню навчальної мотивації, стимулювали учнів до самостійних висновків та узагальнень;

4) для учнів з ООП має продумати посильні завдання, які б включали мінімум репродукції і максимум творчості та співтворчості;

5) тісна співпраця вчителя з асистентом.

Закріплення, узагальнення та корекція отриманих знань, умінь і навичок будуються на різному дидактичному матеріалі, індивідуально дібраному для кожного учня (картки, вправи з підручника, тексти на дошці і т.д.).

Значну відмінність мають уроки, у якому навчаються діти з порушеннями інтелектуального розвитку. У цьому випадку вчителю треба не лише добирати індивідуальні завдання відповідно до програми, але ще й ретельно продумувати види роботи на уроці, чергування фронтальної та індивідуальної роботи.

Якщо вивчається різний програмний матеріал і спільна робота неможлива, а таке зустрічається дуже часто, то в такому випадку змінюється структура уроку. Педагог спочатку пояснює новий матеріал для учнів з нормативним розвитком, а учні з особливими освітніми потребами в цей час виконують самостійну роботу, спрямовану на закріплення раніше вивченого з допомогою асистента. Для закріплення вивченого матеріалу вчитель дає класу самостійну роботу, а з групою учнів з особливими освітніми потребами, організовує роботу, що передбачає аналіз виконаного завдання, надання індивідуальної допомоги, додаткове пояснення і уточнення, корекцію. Таке чергування діяльності педагога триває протягом усього уроку. За необхідності педагог може додатково використовувати картки - інструкції, в яких відображено алгоритм дій учня, наведені різні завдання і вправи. Якщо вчитель не в змозі приділяти багато часу на уроці учневі з порушеннями інтелекту, то він може використовувати для нього картку з алгоритмом дій. І навпаки, якщо вчитель змушений відволіктися для пояснення складної теми дитині з особливими освітніми потребами, значить, інші діти виконують завдання на індивідуальних картках.

Таким чином, учитель інклюзивного класу має бути вдалим диригентом, який налаштовуються на кожну потребу дитини. Окреслимо основні вимоги до уроку:

Урок повинен мати чіткий алгоритм. Звикаючи до певного алгоритму, діти стають більш організованими.

1. Кожне завдання, яке пропонується дітям з ООП має відповідати певним алгоритмом дій. Усні завдання виконуються за наступним алгоритмом: учитель оголошує завдання (тобто «що ми будемо робити») - діти або одна дитина промовляє завдання після вчителя; можна використовувати картки з опорними словами або пропозиціями; учитель озвучує, у якій послідовності треба виконувати завдання. Тут потрібно використовувати картки з алгоритмом дій, ілюстрації, що відображають алгоритм виконання завдань, схеми, таблиці.

2. Учитель під час використання засобів наочності повинен знати і враховувати: роль наочності в розв'язанні навчальних завдань; функції наочних посібників в даному навчальному процесі; вікові та індивідуальні особливості учнів.

3. Одне з основних вимог до уроку - це врахування порушення пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами, зокрема уваги, виснажливості, швидкої втомлюваності від одноманітної діяльності.

4. На уроці вчитель повинен змінювати різні види діяльності: починати урок краще з завдань, які тренують пам'ять, увагу; складні завдання використовувати тільки в середині уроку; чергувати завдання, пов'язані з навчанням, і завдання, які мають тільки корекційну спрямованість (зорова гімнастика, використання завдань на розвиток дрібної моторики руки, розвиток сприйняття і мислення).

5. Використання сюрпризних, ігрових моментів, міні-гри (тобто тієї діяльності, яка викликає позитивні емоції дітей).

Отже, у ході організації уроку вчитель має бути широко обізнаним фахівцем, уважним спостерігачем, дослідником і мати віру в учня. Працюючи з дітьми, які мають особливі освітні потреби, слід застосовувати обережний підхід до природи дитячого мозку, дбайливе ставлення до потенційних можливостей, забезпечувати охоронно-педагогічний режим.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок з цього напрямку. Необхідність удосконалення уроку обумовлена індивідуальними відмінностями рис дітей з особливими освітніми потребами, від яких залежить характер навчання. Навчання повинно бути спрямована не лише на доступність якісної освіти дітей різних нозологій, але й викликати позитивні емоції, сприяти формуванню навчальної мотивації. Подальші наукові розвідки будуть присвячені пошуку організації уроку вчителів для навчання дітей різних нозологій.

Бібліографія

1. Выготский Л.С. Основы дефектологии / Л.С. Выготский. – СПб. : Лань, 2003. – 654 с. **2. Інклюзивне навчання** : організаційне, змістове та методичне забезпечення : навчально- методичний посібник / [кол. авторів за заг. ред. С.П. Миронової]. – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. – 236 с. **3. Особливості роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання** / [упоряд. Савчук Л.О., Юхимець І.В]. – Рівне : РОШПО, 2013. – 53 с. **4. Прядко Л.О.** Актуальні проблеми диференційованого викладання в інклюзивному навчальному закладі / Л.О. Прядко // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 7, у 2 т. / за ред. В.М. Синьова, О.В. Гаврилова. – Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006. – Т.1. – 452с. – С.340-348. **5. Софій Н. З.** Особливості викладання в інклюзивному навчальному середовищі: практика спільного викладання / Н. З. Софій // Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. - 2015. - Вип. 10. - С. 173-177.

References

1. **Выготский Л.С.** Основы дефектологии / Л.С. Выготский. – СПб. : Lan, 2003. – 654 с.
2. **Інклузувне навчання** : організаційне, змістове та методичне забезпечення : навчально-методичний посібник / [kol. avtoriv za zag. red. S.P. Myronovoyi]. – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. – 236 с.
3. **Особливості роботи з дітьми з особливими освітніми потребami в умовах інклюзивного навчання** / [uporyad.Savchuk L.O., Yuxymecz I.V]. – Rivne : ROIPPO, 2013. – 53 с.
4. **Рядко Л.О.** Актуальні проблеми диференційованого викладання в інклюзивному навчальному закладі / Л.О. Рядко // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 7, у 2 т. / за ред.. V.M. Syn'ova, O.V. Gavrylova. – Kam'yanecz'-Podil's'kyj : PP Medobory'-2006. – T.1. – 452s. – S.340-348.
5. **Софій Н. З.** Особливості викладання в інклюзивному навчальному середовищі: практика спільного викладання / Н. З. Софій // Освіта осіб з особливими потребami: shlyaxy`rozbudovy`. - 2015. - Vy`p. 10. - S. 173-177.

Дата відправлення 22.04.2018 р.

УДК 37.016:81-028.31:37.018.1:376-159.963.37

М.М.Свідерська
marmyhcom93@gmail.com

ПОГЛЯДИ БАТЬКІВ ТА ВЧИТЕЛІВ НА РОЗУМІННЯ МОВЛЕННЯ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ З АУТИЗМОМ

Відомості про автора: Свідерська Марина, аспірант Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Кам'янець-Подільський, Україна. У колі наукових інтересів: проблема розуміння усного мовлення дітьми з аутизмом молодшого шкільного віку. Email: mary.com93@mail.ru

Contact: Graduate Student Svidersky Marina, Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University, Kamianets-Podilsky, Ukraine. Academic interests: the problem of comprehension of speech by children with autism at junior school age. Email: mary.com93@mail.ru

---

Свідерська М.М. Розвиток імпресивного мовлення при нормальному онтогенезі та розладах спектру аутизму / М.М.Свідерська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені